

Ürküten rapor

EĞİTİM

Bir ülkenin kalkınması öncelikle iki etmene bağlıdır. Yeterli kaynak ve nitelikli işgücü. Kaynakları zengin olmayan ülkemiz, son 10 yıldır nitelikli işgücünü tırpınlamış ve eğitimde yerleşik kurumları yıkan düzeyi düşüren bir politika izlemiştir. YÖK ve Milli Eğitim kadroları bu alanda bilinçli bir geriye gidişin mimarlarıdır.

Türkiye bugün teknoloji üretiminden vazgeçmiş ve 29 üniversiteden verdiği mezunlarla tekniker yetiştirip mühendis diploması ile mezun etmektedir.

Teknik düzeyde geriletelen ülkemizde eğitimin durumu artık işveren sözcülerince de vahim olarak nitelendirilmektedir. Bir taraftan bu gidişe karşı çıkan köklü üniversitelerimiz otele, borsaya dönüştürülürken varolan 29 üniversiteye 6 adet daha eklenme düşünülmektedir.

Konu ile ilgili olarak TÜSİAD tarafından hazırlanan bir raporun özeti aşağıdadır. İbretle okuyalım.

Bir yılı aşkın bir çalışma sonucunda hazırlanan ve tamamı renkli 248 sayfadan oluşan raporda Türkiye'de eğitim 9 ayrı başlıkta inceleniyor. TÜSİAD'ın genç Başkanı Cem Boyner'in "Türkiye'nin geleceği adına" büyük önem verdiği raporun sonunda TÜSİAD'ın önerileri yer alıyor.

Demokrasi ile kalkınmak ve gelişmek zorunda olduğumuzun özellikle belirtildiği raporda temel eğitimin 5 değil 8 yıl olması, eğitimin kalitesinin artırılması için kaynak artırımına gidilmesi, öğretmenlerin gelir düzeylerinin çağın gereklerine aydurlması, meslek eğitimine yönelmesi isteniyor.

Bölümler

• EĞİTİM SİSTEMİNİ ETKİLEYEN DIŞ FAKTÖRLER :

Raporun ilk bölümü Türk eğitim sistemini etkileyen dış faktörlere ayrılıyor. Rapora göre dış faktörler şu dört başlık altında toplanıyor.

- Demokrasi.
- Kalkınma.
- Bilim ve teknoloji
- Nüfus.

Raporda eğitimin gelişmesi, yaygınlaştırılması ve fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için demokrasinin en etkili yol olduğu belirtiliyor.

1973 yılında alınan kararlarla Türkiye Milli Eğitimi'nin demokrasinin temel kurallarına uygun hale getirildiği belirtilen raporda "Uygulama alanında bu ilkelere bazı uyumsuzluklar görüldüğüne" dikkat çekiliyor.

Eğitimi etkileyen dış faktörlerden kalkınmaya gelindiğinde şu görüşe yer veriliyor:

"Türkiye ithal ikamesi stratejisine dayalı kapalı ekonomi modelinden, ihracata yönelme stratejisi ile yürütülen piyasa ekonomisine geçiş süreci içindedir. Bu süreçte istihdam politikası düzenlenmemiştir. Meslekler tanımlanmış ve meslek eğitim belge bağlantısı kurulmamıştır. Bu nedenle eğitim sistemi kalkınmayı destekleme ve hızlandırma görevini yeterince yerine getirememiştir."

Bilim ve teknolojinin etkisinin incelendiği bölümde de "Yeni teknolojilerin kullanılmasına rağmen klasik ders araç ve gereçleri mutlaka önemlidir. Bunların bilim ve teknolojideki

gelişmelere göre yenilenmesi gerekir" deniliyor.

Nüfus artışı

Raporun en önemli bölümlerinden biri de hızlı nüfus artışı. Doğurganlık oranlarının bölgelere göre incelendiği raporda 2000'li yıllarda nüfusun 70 milyonu aşacağı hesaplanıyor. Bu nüfusla Avrupa'nın en kalabalık ve genç nüfusuna sahip olacak Türkiye'yi büyük sorunların beklediği kaydediliyor.

Rapora göre doğurganlık olayı en yüksek bölge Doğu ve Güneydoğu. Nüfus artışı eğitim düzeyi ile de bir paralellik gösteriyor. Eğitim seviyesinin düşük olduğu bölgelerde nüfus artışı çok hızlı olurken, eğitim seviyesi yükseldikçe doğurganlık da azalıyor.

Raporda bu konuya önemle dikkat çekilerek "Eğitim sisteminin değişmemesi halinde eğitimsiz nüfusun hızlı artışı, ekonomik ve sosyal talepleri karşılayamayacak noktalara gelecek" deniliyor.

• NÜFUSUN EĞİTİM DÜZEYİ : GENELLİK VE EŞİTLİK

Raporun bu bölümünde ülke çapında okuryazarlık ve eğitim ele alınıyor. Türkiye toplam nüfusunun yüzde 43.4'ünün ilkokulu bitirdikten sonra bir başka eğitim programına katılmadığının belirtildiği raporda okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 22.6 olarak gösteriliyor.

Ortaokul mezunları yüzde 6.5, lise mezunları yüzde 4.47, meslek lisesi mezunları 2.11 ve yüksekokul mezunları ise yüzde 2.21 oranında.

Bölgeler eşitsizlik

Ancak bölgelere göre bakıldığında bu eşitsizlik yine kendini gösteriyor. Güneydoğu ve Doğu bölgelerinde okuma yazma bilmeyenlerin ya da ilkokul mezunlarının oranı yüzde 60'lara çıkarken, Batı'da bu oran yüzde 25'lere düşüyor.

Bu bölümün sonuç yazısında eğitim düzeyindeki bu düşük oranların ülke genelinde bireyler arasındaki eşitsizliği ortaya koyduğu vurgulanıyor. Türkiye'nin bu eğitim düzeyinin diğer ülkelerle karşılaştırılmasında da umutsuz bir tablo çiziliyor. Raporda Türkiye'nin okuma yazma bilmeyenlerde olduğu gibi

diplomalı nüfus bakımından da dünya ülkeleri arasında alt orta gelir grubu ülkeleri arasında bulunduğu belirtiliyor.

• EĞİTİMDE SAYISAL GELİŞME VE HEDEFLER:

Raporun bu bölümünde Cumhuriyetin başlangıcından bu yana okul, öğretmen, ders araç ve gereçlerindeki gelişmeler ele alınıyor.

Rapora göre 1923'ten bu yana nüfusun 4.3 kat artmasına karşılık okul ve öğretmen sayısında patlama olduğu bildiriliyor. Ancak Cumhuriyetin başlarında ve ortalarında görülen bu hızlı gelişmenin son yıllarda azaldığı ve hedeflerin saptanmadığı özellikle vurgulanıyor.

• NİTELİK GELİŞMESİ EĞİTİMDE KALİTE KRİZİ :

Raporun en önemli bölümlerinden biri olan kalite bölümünde yetersiz derslikler, ders araç ve gereçlerinin kalitesizliği ve eksikliği, çok kalabalık sınıflarda yapılmak istenen eğitimin ne kadar yanlış olduğu gösteriliyor. Raporda bu konuda şöyle deniliyor:

"Türkiye eğitim sisteminin öğretim programları ve eğitim araçları açısından bilim teknolojideki çağdaş gelişmelerin çok gerisinde kalmıştır. Kalıplaşmış geleneksel öğretim programları ve yetersiz eğitim araçları yıllardan beri önemli değişikliğe uğramadan kullanılmaya devam edilmektedir. Türk toplumu değişmeye uyumun en etkili aracından yoksun bırakmıştır."

Nüfus artışı

Öğretmen sorununa da değinilen bu bölümde öncelikle öğretmen yetiştiren kurumların düzeltilmesi gerektiği vurgulanıyor. Öğretmenin toplum içinde saygın bir statüye ulaşmasının gerektiğinin belirtildiği raporda öğretmenlik mesleğinin son yıllarda cazip olmaktan çıktığı bildiriliyor. Öğretmenlerin çok az maaş aldığı belirtilen Eğitim Raporu'nda öğretmenliğin yeniden cazip meslek haline getirilmesi isteniyor. Ayrıca öğretmenlerin konut sorununun da önemli etkenlerden biri olduğu belirtiliyor.

• SORUNLARIN ORTAK NOKTASI MALİ KRİZ

Raporun Özal'ı da kızdıran yerlerinden biri olan bu bölümde eğitime ayrılan payın giderek düştüğü sayılarla veriliyor.

Buna göre Türkiye'nin eğitime ayırdığı para bırakın gelişmiş ülkeleri, birçok Afrika ve Asya ülkesinin bile gerisinde kalıyor. Örneğin Cezayir eğitim için bütçeden yüzde 15.6, Liberya 24.3, Libya 19.8, Togo 20.8 oranında pay ayırırken Türkiye'nin eğitime ayırdığı pay sadece yüzde 12.2.

Yemen, Hindistan, İran, Filipinler Güney Kore gibi ülkeler de eğitime ayırdıkları para ile Türkiye'yi adeta ikiye katlıyorlar.

Maliyetler açısından bakıldığında da Türkiye'de ilkokul öğretiminin yüzde 100'e yakın bir katılımla gerçekleştirilebildiği ancak ondan sonrası için kaynak bulunamadığı belirtiliyor. Böylelikle ilk ve ortaokul için büyük para ayrılırken daha sonraki eğitim programları için yeterli kaynakların bulunamadığı görülüyor.

• SORUNLARIN TEMEL NEDENİ :

EĞİTİM SİSTEMİ

Raporun en can alıcı noktası Türkiye'de eğitim sisteminin eleştirisinin yapıldığı bu bölüm.

Burada "Demokrasiyi yaşam biçimi haline getirmiş özgür düşünceli ve milli kültür değerlerine sahip bir kişi 5 yıllık bir ilkokul eğitimi ile yetişemez. Bunun için ne çocuğun yaşı elverişli ne de beş yıllık bu süre yeterlidir" deniliyor.

Raporda her gencin mal ve hizmet üretimi yapacak beceri ve bilgilerle donatılmasının gerektiği belirtilerek temel eğitimin 8 yıla çıkarılması isteniyor.

Dünyadaki 199 ülkeden sadece 12'sinde 5 yıllık temel eğitim olduğunun vurgulandığı raporda eğitim sisteminin hiç

zaman yitirilmeden çağdaş bir yapıya kavuşturulması gerektiği anlatılıyor. Meslek eğitiminin çok önemli olduğu belirtilen raporda "Eğitim sistemindeki yanlışlık nedeniyle öğrenciler ilkokuldan sonra üniversite kapısında yığılana kadar okumak zorunda bırakılmakta" deniliyor.

Bu görüş özete şöyle dile getiriliyor:

• Çocukların önünde iyi seçenekler bulunmadığı için herkes ilkokuldan sonra önce ortaokula sonra da liseye devam etmekte. Lise bitince de iyi bir meslek ve iyi para kazanma isteği ile üniversiteye yönelmekte. Ancak üniversite kapılarında yığılan yüzbinlerce gençten çok azı bu şanstın yararlanabilmekte, geriye kalanlar işe ellerinde bir mesleğin becerisi olmadan ortada kalmaktadır. Bu çarpıklık giderilmelidir.

• Eğitimdeki çarpıklık yüzünden özel ders ve özel dersane kavramının da eğitim sistemine girdiğinin belirtildiği raporda velilerin çocuklarını ayrıcalıklı eğitim kurumlarına sokabilmek için bir yarış içinde olduğu bildiriliyor.

İmam-Hatipler

Bu bölümde can alıcı noktalardan biri de meslek eğitiminin yaygınlaşması ancak İmam Hatip Liseleri ile ilgili kuşkuların artması.

Raporda 1970 yılında İmam Hatip Liseleri'nin diğer kollara oranı yüzde 2 iken 1989'da bu oran yüzde 7'ye çıktığı vurgulanıyor. Rapora göre, aynı şekilde 1970'de öğrenci sayısı 6 bin 78 iken şimdi bu öğrenci sayısı 90 binin üzerine çıkmış bulunuyor. Bu arada, Türkiye'nin din görevlisi ihtiyacı 40 bin olması İmam Hatip Liseleri'nde okuyan öğrencilerin geleceği konusunda da sorular oluşturuyor.

İmam Hatip Liseleri'nden mezun olanların daha önceki yıllarda sadece İlahiyat Fakültelerine devam edebildiğinin hatırlatıldığı raporda "Ancak şimdi İmam Hatip lisesi mezunları istedikleri yüksek okula girebilmektedirler. Bu da kaynak israfına yol açıyor" deniliyor.

• YÖNLENDİRİCİ SİSTEMİN EKSİKLİĞİ

Bu bölümde mevcut eğitim sisteminin yönlendirici olmadığı anlatılıyor. Çeşitli ülkelerin okul yapılarından da örnekler verilen raporun bu bölümünde "Eğitim sistemine mesleğe yönelik bir yapı kazandırmak ve 12-17 yaş nüfusundan eğitim dışında kalan Türk gençlerini emek piyasasında geçerli olan bir mesleğe hazırlamak Türk toplumunun en önemli sorunu olmaktadır." ifadesine yer veriliyor.

Yoğun eleştirilere yer verilen bu bölümün sonunda sorunlar şöyle sıralanıyor.

- Meslekler sınıflandırılmamış.
- Standartlar belirlenmemiş.
- Eğitim belge bağlantısı yapılmamış.
- İstihdam politikası düzenlenmemiş.
- Nitelikli insan gücü talebini artırıcı sanayi teşvik politikaları uygulanmamış, ekonomik talep yaratılmamış.
- Meslek eğitimi sanayiden kopuk, kapalı devre halinde bir bakanlığın üzerinde kalmış, gelişmemiş.
- Yüksek öğrenim tek cazibe merkezi olduğundan sosyal talep yüksek öğretime yönelmiş, üniversite önünde kriz yaratmıştır. Bu nedenlerle;
- Yönlendirici eğitim sistemi kurulamamış.
- Üniversite önüne yığıcı eğitim sistemi, sorunları her yıl daha da artarak devam etmiş.
- Bu durum niteliksiz işçi stokunun alabildiğine büyümesine neden olmuştur. Sonuç olarak.

Eğitim kalkınmayı destekleme ve hızlandırma görevini yerine yerine getirememiştir.

• YÖNETİM, POLİTİK İRADE VE KAMUOYU

Raporun son bölümünde ise eğitim sisteminin değişmesi ve verimli hale gelebilmesi için büyük bir kamuoyu baskısının olması gerektiği kaydediliyor. Bu arada eğitime yön veren bakanlığın yetkin kadrolarla desteklenmesi gereği de vurgulanıyor.